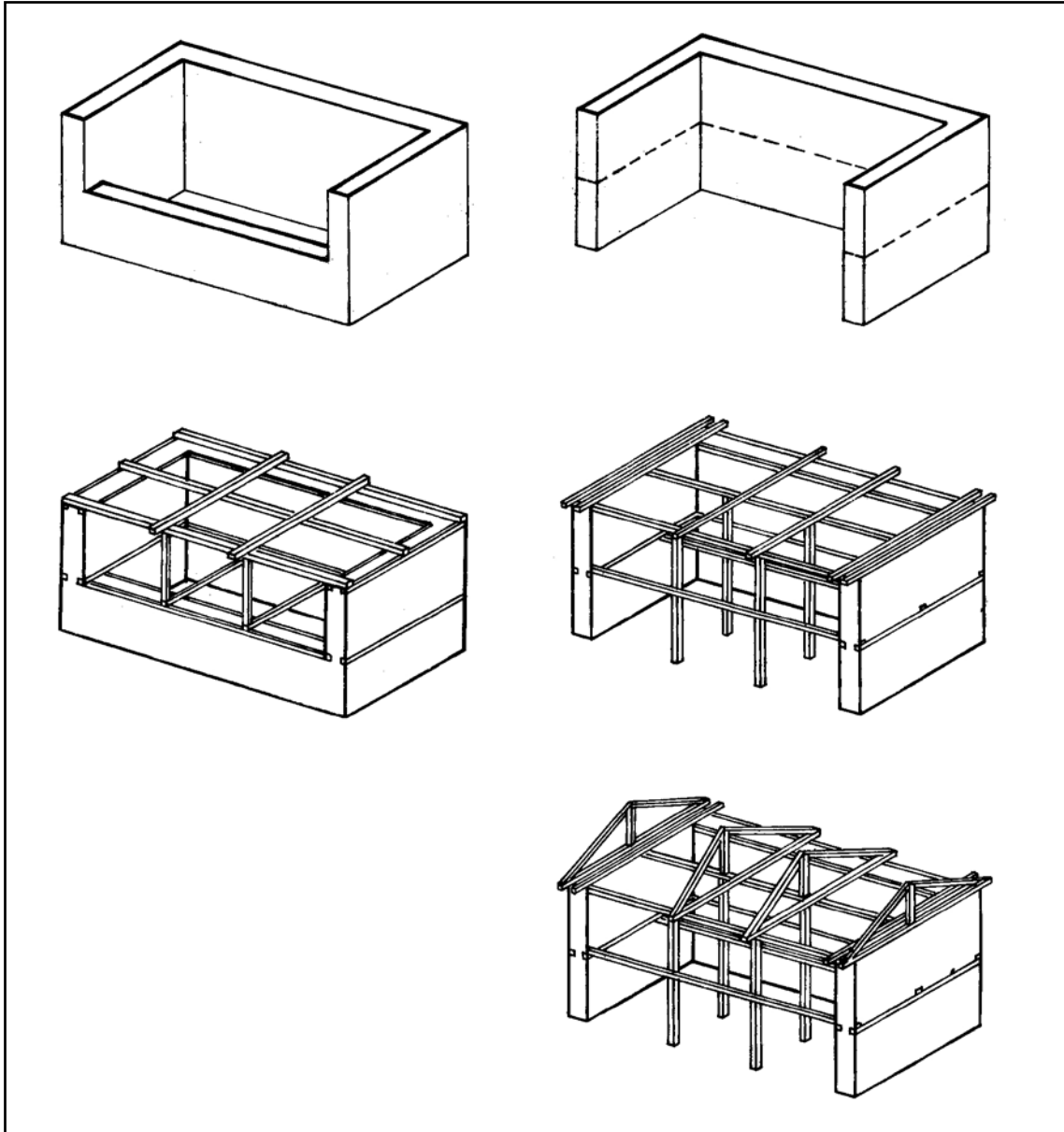

Η «ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΣΕΡΡΩΝ»

Σχηματική παράσταση της λίθινης δομής και του ξύλινου σκελετού της πλατυμέτωπης κατοικίας.
Πηγή: Ν. Μουτσόπουλος, Βαλκανική Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική, Ελλάδα, σ. 44.

Η «ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΣΕΡΡΩΝ»¹

Μέχρι το 19ο αιώνα, η Βόρεια Ελλάδα παρέμενε παραδοσιακά βασισμένη στα ανατολικά πρότυπα. Στην αρχή του 20ου αιώνα, μετά τον Α' Παγκόσμιο πόλεμο και κατά τη διάρκεια μιας γενιάς, ενσωματώθηκε στην Ελλάδα μετά από μια σειρά μετακινήσεων πληθυσμών μεταξύ της Ελλάδας, της Τουρκίας και της Βουλγαρίας. Τα όρια του νομού Σερρών οριστικοποιήθηκαν το 1912 με τη Συνθήκη του Neuilly, ενώ το 1923 με τη “Συνθήκη της Λωζάννης”, ο πληθυσμός της περιοχής του νομού αυξήθηκε κατά 64,54%, με αποτέλεσμα να σχεδιαστούν νέοι οικισμοί για τους Έλληνες που κατέφταναν με τη συνθήκη ανταλλαγής πληθυσμού, κύρια από την Ανατολική Θράκη. Η αύξηση του πληθυσμού συνεχίστηκε και κατά το μεσοδιάστημα των δύο Παγκόσμιων πολέμων κατά 24,76% και στη συνέχεια, μέχρι την τελευταία δεκαετία, παρουσιάζει μείωση, με εξαίρεση μια μικρή άνοδο κατά τη δεκαετία του 50.

Εξέλιξη πληθυσμού νομού Σερρών.

1923 - 1928	+64,54%
1928 - 1940	+24,78%
1949 - 1951	-5,88%
1951 - 1961	+14,75%
1961 - 1971	-18,2%
1971 - 1981	-5%
1981 - 1991	-2,22%

Πηγή: Στατιστικές της Ε.Σ.Υ.Ε.

Η ανάπτυξη του νομού Σερρών επικεντρώθηκε στη αγροτική προοπτική της εύφορης πεδιάδας του, ενώ το περιεχόμενο της «δημιουργίας του τόπου» εξελίχθηκε στο διάστημα του τελευταίου αιώνα, στοιχειοθετώντας τις διάφορες φάσεις των πολιτισμικών προβολών επάνω στο δομημένο περιβάλλον.

Μέχρι τις αρχές του 20ου αιώνα υπήρχαν 22 Κεφαλοχώρια στην περιοχή και 56 «τσιφλίκια» ενώ η πυκνότητα του πληθυσμού ανέρχονταν σε 10 κατ./τ.χλμ. Οι κάτοικοι –οι περισσότεροι Έλληνες- ζούσαν φτωχικά στην περισσότερο πυκνοκατοικημένη περιοχή, που ήταν στους πρόποδες

¹ A.-M. Theodoraki, J. Theodoraki-Patsi, P.-C. Theodoraki, «Authenticity versus hybridity in rural Greece», σ. 261-272.

του όρους Μενοίκιον, όπου υπήρχαν τα ελληνόφωνα χωριά, με το όνομα Νταρνακοχώρια. Γενικά η περιοχή υπέφερε καταστροφές σε όλη τη διάρκεια του Α΄ Παγκόσμιου πολέμου και τη Βουλγαρική κατοχή κατά το Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο.

Με την αύξηση του πληθυσμού, μετά το τέλος του Α΄ Παγκόσμιου πολέμου, ο ελληνικός χαρακτήρας του νομού τονώθηκε και η πυκνότητα ανήλθε σε 46,48 κατ./τ.χλμ. Συγχρόνως με υδραυλικά και εγγειοβελτιωτικά έργα ελέγχθηκε ο ποταμός Στρυμόνας και αυξήθηκε η γεωργική παραγωγή. Η δημογραφική εξέλιξη του μεσοπολέμου αντανάκλα το βαθμό της εγκατάστασης νέων κατοίκων. Ο αριθμός των οικισμών αυξήθηκε και πολλές φορές άλλαξαν όνομα και θέση. Οι οικισμοί που σχεδιάστηκαν για τους πρόσφυγες τοποθετήθηκαν στην πεδιάδα και αρχικά σχεδιάστηκαν από αλλοδαπούς και Έλληνες αρχιτέκτονες της "Επιτροπής Αποκατάστασης Προσφύγων". Στη συνέχεια ανέλαβε το ελληνικό Υπουργείο Γεωργίας το οποίο εφάρμοσε «ιπποδάμειες» διευθετήσεις για τη διανομή των οικοπέδων σε νέους οικισμούς, όπως και για τις αγροτικές εκμεταλλεύσεις. Όπου ήταν εφικτό νέοι κάτοικοι κατοίκησαν εγκαταλειμμένα χωριά και σπίτια (χάρτης 1).

Χάρτης 1.: Οικισμοί αποκατάστασης προσφύγων Ν. Σερρών.

Κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκόσμιου πολέμου το 25% των οικισμών καταστράφηκε και εγκαταλείφθηκαν τα ορεινά χωριά. Μετά το Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο, νέοι οικισμοί χωροθετήθηκαν κατά μήκος του επαρχιακού οδικού δικτύου, που εφαρμόστηκε στη συνέχεια.

Ελάχιστοι νέοι οικισμοί δημιουργήθηκαν κατά το τέλος του 20ου αιώνα, με εξαίρεση ελάχιστη «αυθαίρετη» οίκηση από κατοίκους ορεινών χωριών, σε θέσεις κοντά στην εύφορη πεδιάδα. Την τελευταία δεκαετία παρατηρείται άφιξη νέων κατοίκων από τις γειτονικές ανατολικές χώρες. Επεκτάσεις, συμπληρώσεις και εκσυγχρονισμός των οικισμών είναι εμφανής, ως αποτέλεσμα της αποκέντρωσης αστικού πληθυσμού τα τελευταία χρόνια, οι οποίοι απασχολούνται σε άλλους τομείς εκτός της γεωργίας.

Τα ιστορικά γεγονότα και η δημογραφική αλλαγή προξενεί ιδιαιτερότητες στη φυσιογνωμία κάθε οικισμού και στην αρχιτεκτονική του δομημένου περιβάλλοντος.

1. Το οικιστικό πλαίσιο του νομού Σερρών

Η μορφή των οικισμών του νομού Σερρών, αντανακλά τις φάσεις της νεότερης ιστορίας της Βόρειας Ελλάδας και σκιαγραφεί την κίνηση των πληθυσμών στην περιοχή. Πράγματι το σημαντικότερο χαρακτηριστικό του τελευταίου αιώνα στο νομό Σερρών, είναι η σύνθεση του πληθυσμού. Επιπρόσθετα η εγκατάσταση ομογενών από την Ανατολική Θράκη² στις αρχές του αιώνα μετέβαλε την εικόνα του νομού.

Η δημογραφική εξέλιξη στην περίοδο μεταξύ των δύο πολέμων αντανακλά το βαθμό εγκατάστασης του νέου πληθυσμού και την καλύτερη των συνθηκών διαβίωσης. Επεβλήθησαν αλλαγές στη χρήση γης και η ανακατανομή της γης περιέλαβε την απαλλοτρίωση μεγάλων τσιφλικιών, ώστε να διανεμηθεί γεωργική γη στους πρόσφυγες και στους ακτήμονες της περιοχής. Ο κλήρος διαμορφώθηκε σε 2-3 εκτάρια και αυτός ο κατατεμαχισμός, που ήταν μικρός και οικονομικά μη βιώσιμος, οδήγησε αργότερα σε υψηλούς δείκτες μετανάστευσης. Προσπαθώντας ν' αυξήσει την αγροτική γη η ελληνική κυβέρνηση, εφάρμοσε ένα μεγάλο εγγειοβελτιωτικό πρόγραμμα στο νομό Σερρών. Τα αρδευτικά έργα που ξεκίνησαν το 1930, αύξησαν την καλλιεργήσιμη γη στην πεδιάδα, ενώ εγκαινιάστηκαν νέες καλλιέργειες και τεχνικές. Επίσης, η αγροτική γη επεκτάθηκε και σε εδάφη που χρησιμοποιούνταν για βοσκότοποι, και το γεγονός αυτό με τη σειρά του οδήγησε στην ελάττωση της κτηνοτροφίας, η οποία παράλληλα με την απώλεια ζώων κατά το Β' Παγκόσμιο πόλεμο και τον εκσυγχρονισμό, συντέλεσε στην κατάργηση της νομαδικής κτηνοτροφίας.

Κατά το Β' Παγκόσμιο πόλεμο και την κατοχή της περιοχής από τους Βουλγάρους, έγινε συστηματική καταστροφή των οικοδομών στο 25% των οικισμών του νομού³, η οποία συνεχίστηκε μετά τον πόλεμο, με την εγκατάλειψη ορεινών κυρίως οικισμών κατά την διάρκεια του εμφυλίου και την ανάπτυξη των αστικών κέντρων. Με την οικονομική συμβολή του σχεδίου Marshall χωροθετήθηκαν νέοι οικισμοί και παράλληλα εκσυγχρονίστηκε το οδικό δίκτυο.

² Στο νομό Σερρών εγκαταστάθηκαν 135.000 Έλληνες, που εγκατέλειψαν τα χωριά τους στην Ανατολική Θράκη. Σύμφωνα με τον Χ. Αλιβιζάτο, *La reforme en Grece du point de vue economique et social*, η αγροτική μεταρρύθμιση που επακολούθησε, τηρουμένων των αναλογιών της μικρής έκτασης της Ελλάδας, ήταν η μεγαλύτερη στον κόσμο, μέχρι εκείνη την εποχή.

³ Σε σύνολο 20.172 οικοδομών, καταστράφηκαν 5.952 γράφει ο Κ. Δοξιάδης, *Καταστροφές των οικοδομών*, σ. 47.

Ελάχιστοι είναι οι οικισμοί, που δημιουργήθηκαν στη συνέχεια από “αυθόρμητη” μετακίνηση των κατοίκων, οι οποίοι εγκατέλειψαν ορεινούς κτηνοτροφικούς οικισμούς, για τόπους που προσέφεραν διέξοδο εργασίας (σύγχρονες απασχολήσεις της γεωργίας, της αγροτικής βιομηχανίας, των μεταφορών και των έργων υποδομής).

Κατά την τελευταία δεκαετία, παλιννοστούν ομογενείς και νέοι πρόσφυγες, αποτέλεσμα των πολιτικών και οικονομικών προβλημάτων των γειτονικών ανατολικών χωρών. Γίνεται προσπάθεια, οι νέοι αυτοί κάτοικοι να συμπληρώσουν τον οικιστικό ιστό υπαρχόντων οικισμών.

Τα ιστορικά γεγονότα που προαναφέρθηκαν και οι πληθυσμιακές μεταβολές, διαφοροποιούν τη δομή και τη χάραξη των οικισμών και την αρχιτεκτονική της αγροτικής κατοικίας. Η εξέταση αεροφωτογραφιών στην περιοχή Σερρών, επιτρέπει τη διαπίστωση της εποχής δημιουργίας κάθε οικισμού.

Ο υφιστάμενος πριν το 1923 οικισμός και οι καλλιέργειες γύρω από αυτόν, βασίζονται σε φυσικές διανομές και ακολουθούν τα φυσικά χαρακτηριστικά της τοπογραφίας του εδάφους (εικ.1). Σε αντίθεση ο οικισμός που σχεδιάστηκε για την εγκατάσταση προσφύγων μετά το 1923 ακολουθεί συστηματικές διανομές, σε διάταξη ορθογώνιου καννάβου, όταν πρόκειται για διανομές του Υπουργείου Γεωργίας⁴, όχι μόνο για τον οικισμό, αλλά και για τις αγροτικές εκμεταλλεύσεις (εικ. 2). Ο οικισμός που σχεδιάστηκε μετά το 1945 ακολουθεί περισσότερο ελεύθερη διάταξη, από αυτήν του ορθογώνιου καννάβου και τοποθετείται κατά μήκος της εθνικής οδού (εικ.3). Ο “αυθαίρετος” οικισμός ακολουθεί τα φυσικά χαρακτηριστικά της νέας θέσης και έχει μορφή ανάλογη με αυτήν του υφιστάμενου το 1923 αγροτικού οικισμού (εικ 4).

Η χωροταξική κατανομή των οικισμών του νομού Σερρών, αντανακλά την ιστορική τους ταυτότητα. Περιμετρικά στις ορεινές και ημιορεινές περιοχές που περιβάλλουν το νομό κατανέμονται οι παλιότεροι οικισμοί, ενώ στο κέντρο κατά μήκος του ποταμού Στρυμόνα οι μεταγενέστεροι, οι οποίοι ακολούθησαν τα αρδευτικά έργα και τη σύγχρονη αγροτική ανάπτυξη. Οι πιο πρόσφατοι τοποθετούνται κατά μήκος των οδικών αξόνων ή σε θέσεις, όπου αναμένεται κάποια ειδική ανάπτυξη.

Εικ. 1: Αεροφωτογραφία του υφιστάμενου το 1923 οικισμού Νέο Σούλι (φυσικός σχεδιασμός).

Εικ.2: Αεροφωτογραφία του σχεδιασμένου το 1923 οικισμού Νέος Σκοπός (συστηματικός σχεδιασμός).

⁴ Οι διανομές του Υπουργείου Γεωργίας σχεδόν χωρίς εξαίρεση δομούνται σε ορθογώνιο κάρναβο, Χ. Κουσιδώνης, “Η πολεοδομική φυσιολογία των οικισμών διανομής του Υπουργείου Γεωργίας”, σ.167-187.

Εικ. 3: Αεροφωτογραφία του σχεδιασμένου το 1945 οικισμού Κερδύλλια (συστηματικός σχεδιασμός).

Εικ. 4: Αεροφωτογραφία του «αυθόρμητου» το 1970 οικισμού Ονούσσα (φυσικός σχεδιασμός).

Από πληροφορίες της Στατιστικής Υπηρεσίας, του Υπουργείου Εσωτερικών, της βιβλιογραφίας και κυρίως εξετάζοντας αεροφωτογραφίες της περιοχής, προκύπτει το συμπέρασμα ότι από τους 136 οικισμούς, το 25% των οικισμών της περιοχής προϋπάρχει του έτους 1923, το 25% σχεδιάστηκε ειδικά για τους πρόσφυγες από την Ανατ. Θράκη, 25% χωροθετήθηκε κατά το μεσοπόλεμο και το υπόλοιπο 25%, μετά το Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο.

Τα αρχαιολογικά ευρήματα στους οικισμούς, που υπάρχουν πριν το 1923 σκιαγραφούν την προέλευσή τους από την αρχαία, βυζαντινή και τουρκοκρατούμενη εποχή. Οι νέοι οικισμοί, οι οποίοι χωροθετήθηκαν μετά την προσάρτηση της περιοχής στην Ελλάδα και μέχρι το 1940, κατανέμονται σε αυτούς, οι οποίοι σχεδιάστηκαν ειδικά για τους πρόσφυγες, αυτούς που σχεδιάστηκαν για να στεγάσουν διάσπαρτο πληθυσμό και σε αυτούς που χωροθετήθηκαν μεταξύ 1930 και 1940. Ο μεγαλύτερος αριθμός αυτών των οικισμών σχεδιάστηκε με την καθοδήγηση του Γάλλου πολεοδόμου Ερνέστου Εμπράρ, καθηγητού του Ε.Μ.Π. και συμβούλου του Παπαναστασίου και του Βενιζέλου. Μετά το 1945 οι νέοι οικισμοί, οι οποίοι αντικατέστησαν τους κατεστραμμένους και εγκαταλειμμένους κατά τη διάρκεια του πολέμου οικισμούς, χωροθετήθηκαν σε θέσεις, ώστε να εξυπηρετήσουν την εξέλιξη των μεταφορών, κατά μήκος του εθνικού οδικού δικτύου.

Στο σύνολο των οικισμών του νομού Σερρών, ποσοστό 83% αποτελεί οικισμούς με πληθυσμό μικρότερο των 2.000 κατοίκων, δηλαδή οι κάτοικοί τους αντιπροσωπεύουν τον αγροτικό πληθυσμό του νομού. Από αυτούς το 33% έχει πληθυσμό μικρότερο από 500 κατ., το 33% έχει 500 έως 1.000 κατ., το 20% έχει 1.000 έως 1.500 κατ. και μόνο το 14% έχει πληθυσμό που πλησιάζει τους 2.000 κατοίκους.

2. Η αρχιτεκτονική εξέλιξη του νομού Σερρών

Στην αρχιτεκτονική κληρονομιά, η οποία ορίζει τη φυσιογνωμία του νομού, ανήκουν εκτός από τις παραδοσιακές κατοικίες των οικισμών, που προϋπάρχουν του έτους 1923 και λίγα χαρακτηριστικά οικοδομικά σύνολα, όπως το Μοναστήρι του Ιωάννου του Προδρόμου.

Πληροφορίες για τις κατοικίες καταγράφονται από το 17ο αιώνα, γιατί δε σώζονται κτίσματα προηγούμενης εποχής. Αποτυπώσεις σπιτιών που δε σώζονται στους υφιστάμενους το 1923 οικισμούς σήμερα, έγιναν στον

Εικ.6: «Κλειστός» ορθογώνιος όγκος, στο Νεο Σούλι.

Εικ.5: Λίθινη δομή και ξύλινος σκελετός «ανοικτής» τυπολογίας.

Πηγή: Ν. Μουτσόπουλος, Βαλκανική Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική, Ελλάδα, σ.24.

οικισμό Νέο Σούλι το 1927⁵. Οι παραδοσιακές κατοικίες είναι διώροφες και ορίζουν δύο κατηγορίες. Η πρώτη κατηγορία χαρακτηρίζεται από τη μεγάλη βεράντα στον όροφο, όπου γίνεται η προσπέλαση συνήθως από εξωτερικό ξύλινο κλιμακοστάσιο(εικ.5), ενώ η δεύτερη έχει κλειστό ορθογώνιο όγκο (εικ 6). Και στις δύο περιπτώσεις η στέγαση γίνεται με τετράρριχτη κεραμοσκεπή. Στα τέλη του 19ου αιώνα καταγράφονται λίγες κατοικίες, οι οποίες έχουν κλειστό ορθογώνιο όγκο και συμμετρία στις όψεις, ενώ στεγάζονται με δίρριχτες στέγες, ως αποτέλεσμα της επίδρασης του νεοκλασικισμού (εικ.7).

Εικ.7: «Δίρριχτη» στέγαση στις αρχές του 20ου αιώνα, στο Νέο Σούλι.

⁵ Βλέπε Κ. Ευελπίδη, Σ. Τσαούση, Η αγροτική κατοικία, σ. 29.

Οι κατοικίες που σχεδιάστηκαν από το 1923 και έκτοτε ακολούθησαν τα πρότυπα σχέδια διαφόρων υπηρεσιών, μηχανικών και αρχιτεκτόνων⁶. Στόχος των σχεδίων αυτών ήταν να διατηρηθούν τα γενικά αρχιτεκτονικά τοπικά χαρακτηριστικά, δηλαδή η ορθογώνια κάτοψη, η βεράντα και η τετράριχη σκεπή.

Οι πρώτες κατοικίες, που κατασκευάστηκαν ήταν πλίνθινες και δε διασώζονται. Μετά το 1930 άρχισαν να κατασκευάζονται κατοικίες, με το πρόγραμμα αυτοστέγασης, ακολουθώντας διάφορες αναπαραστάσεις (εικ.8). Η διάταξη των κατοικιών στον ορθογώνιο κήναβο των οικοπέδων, οδήγησε -παρόλα τα παραδοσιακά χαρακτηριστικά- σε διαφορετική εντύπωση απ' ότι στους οικισμούς που υπάρχουν πριν το 1923, όπου η τοποθέτηση των όγκων είναι τυχαία.

Μεταπολεμικά οι κατοικίες, οι οποίες οικοδομήθηκαν σ' αυτούς τους οικισμούς, άλλοτε μιμούνταν την παραδοσιακή μορφολογία και άλλοτε τα αστικά πρότυπα της εποχής, τα οποία εκδηλώνονται κυρίως με επίπεδη στέγη και με περιμετρικό μπαλκόνι στον όροφο, διατηρώντας περισσότερες φορές το ορθογώνιο σχήμα στην κάτοψη και την τετράριχη σκεπή.

Την τελευταία δεκαετία πολλές νέες οικοδομές, αναστυλώσεις και εκσυγχρονισμοί παλαιών κατοικιών, συμπληρώνουν τον οικιστικό ιστό των οικισμών της περιοχής από νέους κατοίκους. Οι νέοι κάτοικοι, προέρχονται από την πρωτεύουσα του νομού και από χώρες της κεντρικής Ευρώπης, μετανάστες της δεκαετίας του '60 που επιστρέφουν στο χωριό τους. Μερικές φορές πρόκειται για τη δεύτερη γενιά κατοίκων, οι οποίοι επιστρέφουν από τα αστικά κέντρα της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης για να αξιοποιήσουν την πατρική περιουσία, στρεφόμενοι παράλληλα προς νέες διεξόδους εργασίας. Συγχρόνως προστίθενται νέοι κάτοικοι από τις ανατολικές χώρες, οι οποίοι καταφεύγουν στην Ελλάδα.

Οι νέες κατοικίες και προσθήκες στα χωριά αυξήθηκαν εντυπωσιακά στα τελευταία δέκα χρόνια, είναι μονώροφες ή διώροφες και διαφοροποιούνται κυρίως στη μορφολογία των όψεων και της σκεπής, διατηρώντας τις περισσότερες φορές την ορθογώνια κάτοψη.

⁶ Κ. Δοξιάδης, Ι. Βασιλείου, Σ. Κυδωνιάτης κ.α.

Εικ. 8: Διάφορες αναπαρστάσεις μετά το 1930.

- **Λειτουργία**

Η διαμόρφωση της λειτουργίας της κάτοψης ακολουθεί στα περισσότερα παραδείγματα, συμμετρική διάταξη των χώρων με άξονα το διάδρομο. Την τελευταία πενταετία παρουσιάζονται λύσεις με μεγαλύτερη ευελιξία και καλύτερη λειτουργική οργάνωση.

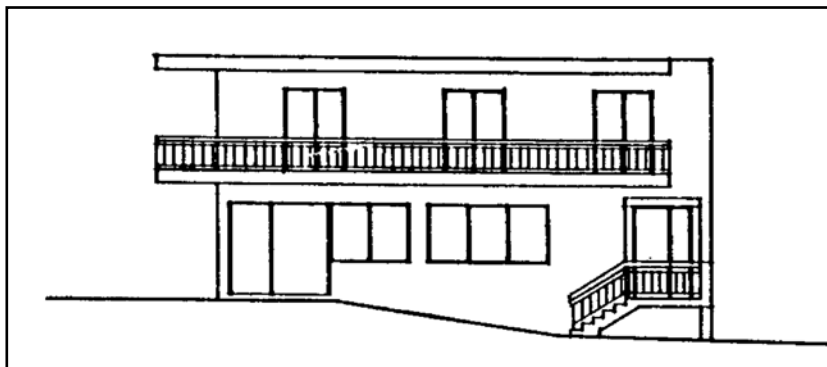
- **Δομή**

Τα δύο είδη δομών που καταγράφηκαν είναι φέροντας σκελετός με πλάκα από οπλισμένο σκυρόδεμα και φέροντας σκελετός από οπτοπλινθοδομή. Στέψη γίνεται με τετράρριχτη κυρίως στέγη ή οριζόντια πλάκα από οπλισμένο σκυρόδεμα. Υπάρχει εμφανής διαφοροποίηση μεταξύ των κατοικιών που οικοδομήθηκαν το 1923, όπου στη στέψη επικρατούν οι οριζόντιες πλάκες, σε αντίθεση με τις παλαιότερες κατοικίες, οι οποίες ακολουθούν την τοπική μορφολογία στέγασης με τετράρριχτες σκεπές.

- **Οπτική οργάνωση**

Παρατηρείται διαφοροποίηση στην οπτική οργάνωση των οικισμών, η οποία κύρια χαρακτηρίζεται από την επίπεδη ή τετράρριχτη στέγαση. Διακρίνονται δύο περιπτώσεις:

1. Στους υφιστάμενους το 1923 οικισμούς και στον “αυθόρμητο” μετά το 1970 επικρατούν παραδοσιακά χαρακτηριστικά και τετράρριχτη στέγαση.
2. Στους σχεδιασμένους το 1923 και 1945 οικισμούς επικρατούν αστικά πρότυπα μορφολογίας πολυκατοικίας (εικ. 9) και επίπεδη στέγαση.

Εικ. 9.: Μορφολογία «πολυκατοικίας» στο Νέο Σκοπό.

3. Συμπεράσματα

Στο νομό Σερρών εφαρμόστηκε, μεταξύ 1923 και 1945, ένα εκτεταμένο πρόγραμμα εποικισμού μετά από ολοσχερή καταστροφή της περιοχής, κατά τη διάρκεια του Α΄ Παγκόσμιου πολέμου. Τα αυθεντικά αρχιτεκτονικά στοιχεία, τα οποία επέζησαν της καταστροφής ήταν λιγοστά και η λογική που επεκράτησε κατά το σχεδιασμό των νέων οικισμών, ήταν αυτή των αγγλικών garden cities, με μικρή συμμετοχή των τοπικών χαρακτηριστικών. Αυτή την περίοδο εμφανίστηκε μια πρώτη φάση διασταυρώσεων και υβριδισμού η οποία δεν επέζησε εξ΄ αιτίας των πρόχειρων και φτηνών κατασκευών. Μεταξύ του 1945 και του 1980 το πρότυπο του μοντέρνου κινήματος επέβαλε, όπως και σε κάθε γωνιά της Ελλάδας, τις διώροφες κατασκευές με τη μορφολογία των διαμερισμάτων των πολυκατοικιών. Τα τελευταία είκοσι χρόνια παρατηρείται μια στροφή προς την αναζήτηση των παραδοσιακών αξιών, ενθαρρυνόμενη από τους δημόσιους φορείς και οργανισμούς, με στόχο την ανάδειξη της ιδιαίτερης ταυτότητας της περιοχής. Γενικά στο νομό Σερρών εμφανίζονται σε μικρογραφία τα χαρακτηριστικά που βίωσε συνολικά η Ελλάδα τον τελευταίο αιώνα και αποτυπώνονται οι διαδοχικές καταστροφές, η δημιουργία υβριδίων και η επικράτηση της εκάστοτε κοινωνικοοικονομικής προβολής.